

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»**

Філософський факультет

Кафедра загальної та клінічної психології

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Діяльність психолога в системі інклюзивної освіти»

Освітня програма “Психологія”

Спеціальність 053 “Психологія”

Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 2 від «18» вересня 2019 р.

м. Івано-Франківськ - 2019

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
 2. Анотація до курсу
 3. Мета та цілі курсу
 4. Результати навчання (компетентності)
 5. Організація навчання курсу
 6. Система оцінювання курсу
 7. Політика курсу
 8. Рекомендована література

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Діяльність психолога в системі інклюзивної освіти
Викладач	Кандидат психологічних наук, доцент Матейко Наталія Михайлівна
Контактний телефон викладача	0991390034
E-mail викладача	mnm2807@ukr.net
Формат дисципліни	Очний / заочний
Обсяг дисципліни	6 кредитів ЕКТС, 180 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pu.if.ua/index.php?mod=course&action=ReviewOneCourse&id_cat=118&id_cou=1210
Консультації	кожний 3-й вівторок місяця

2. Анотація до курсу

Навчальна дисципліна «Діяльність психолога в системі інклюзивної освіти» присвячена вивченню змісту та основних стратегій діяльності психолога в системі інклюзивної освіти.

3. Мета та цілі курсу

Метою курсу є формування у студентів цілісного уявлення про напрямки роботи в адаптаційний період входження осіб з особливими освітніми потребами в освітнє середовище

Цілі курсу: ознайомлення студентів з напрямками роботи в адаптаційний період входження осіб з особливими освітніми потребами в освітнє середовище та зі специфікою побудови індивідуальної програми супроводу дитини та розробкою індивідуального плану корекційно-розвиваючої роботи з урахуванням виявлених особливостей дитини.

4. Результати навчання (компетентності)

Загальні компетентності: здатність бути критичним і самокритичним, володіння соціально-психологічними механізмами взаєморозуміння і взаємовпливу; здатність працювати в команді; здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні, знання юридичних та морально-етичних нормативно-регулятивних засад професійної діяльності психолога і готовність неухильно дотримуватись; ставитись з повагою до мультикультурності та різноманітності.

Фахові компетентності: здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом навчальної дисципліни; здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків осіб з особливими потребами; здатність до проведення індивідуального спостереження за дитиною з метою вивчення її індивідуальних особливостей, схильностей, інтересів та потреб, аналізу адаптації; здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну роботу; здатність дотримуватися норм професійної етики.

Програмні результати навчання: вміти використовувати отримані теоретичні знання у професійній діяльності; аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи її розв'язання; розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ осіб з особливими потребами; вживати ефективних заходів щодо збереження здоров'я (власного й оточення)

та за потреби визначати зміст запиту до супервізії, до надання реабілітаційно-психологічної допомоги. В усіх видах професійної діяльності орієнтуватись на пріоритетність збереження, зміцнення психічного і соматичного здоров'я, що інтегрується у почуванні стану загального благополуччя (згідно з стратегією ВООЗ).

5. Організація навчання курсу

Обсяг курсу

Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	24
Семінарські/ практичні заняття	36
Самостійна робота	120

Ознаки курсу

семестр	спеціальність	Курс навчання	Нормативний \ вибірковий
5-ий	053 Психологія	3-ій	вбірковий

Тема, план	Форма заняття	Література	Завдання, год	Вага оцінки	Термін виконання
<p>Тема 1. Особливості впровадження інклюзивного навчання в Україні.</p> <p>1. Історичне підґрунтя інклюзивної освіти. Міжнародна політика і законодавча база інклюзивної освіти.</p> <p>2. Передумови для забезпечення успішної інклюзії. Основні принципи інклюзивної освіти.</p> <p>3. Ресурсні можливості спеціальної освіти.</p> <p>4. Роль сім'ї в процесі інтегрування дитини з особливими освітніми потребами в соціокультурне середовище.</p>	Лекція, семінарське заняття	<p>1. Додаток до листа Департаменту освіти і науки 21.08.2019№ <u>08-13/3899</u> Методичні рекомендації «Психологічний супровід дітей з особливими освітніми потребами в умовах закладу освіти»;</p> <p>2. Декларація принципів толерантності [Електронний ре-сурс] : документ від 16.11.1995р. // Верховна Рада України : [сайт]. Текст. Київ, 2017. Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_503.</p> <p>3. Будяк Л.В. Нормативно-правове забезпечення інклюзивної освіти: аналіз</p>	<p>- опрацювати та законспектувати Додаток до листа Департаменту освіти і науки 21.08.2019№ <u>08-13/3899</u> Методичні рекомендації «Психологічний супровід дітей з особливими освітніми потребами в умовах закладу освіти»;</p> <p>- користуючись зразком, розробити Індивідуальну картку дитини з особливими освітніми потребами www.soippo.edu.ua</p>	5 б. - (вбірково, під час опитування на семінарі)	1-й тиждень

		міжнародних документів і законодавства України. http://ap.uu.edu.ua/article/324 4. Саламанкская декларация. Рамки действий по образованию лиц с особыми потребностями, принятые Всемирной конференцией по образованию лиц с особыми потребностями: доступ и качество. Саламанка. Испания, 7 июня 1994 г. К., 2000. 21 с			
Тема 2. Типологія аномального розвитку. 1.Класифікація порушень психофізичного розвитку у дітей. Визначення понять «інклюзія», «інтеграція», «порушення психофізичного розвитку», «особливі потреби» та ін. 2. Загальні принципи побудови сучасної класифікації аномального розвитку. 3. Недостатній, тотальний затриманий розвиток. 4. Парціальна несформованість вищих психічних функцій. 5. Асинхронний та дефіцитарний розвиток	Лекція, семінарське заняття	1. Спеціальна психологія /під.ред. Шипіциної Л.М. https://stud.com.ua/78574/psihologiya/spetsialna_psihologiya 2. Гошовська Д.Т. Спеціальна психологія та методика педагогічно-корекційного тренінгу: [навчально-методичний посібник] / Д.Т.Гошовська. Луцьк, 2011. 265с 3. Каут Н.М. Основи дефектології та логопедії: тексти лекцій. Дрогобич, 2012 р. 372 с. 4. Матейко Н.М. Клінічна психологія: словник-довідник. Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2015. 134с.	опрацювати Додаток до листа МОНмолодьспорту від 26.07.2012р. №1/9-529 Психологічний і соціальний супровід дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного навчання" ресурс http://search.ligazakon.ua/1_doc2.nsf/link1/MUS18532.html	5 б. - (вибірково, під час опитування на семінарі);	2 тиждень навчання
Тема 3. Основи інтегративної діагностики аномального розвитку. 1. Особливості проведення психодіагностичного дослідження дітей з аномальним розвитком та збір анамнезу життя. 2.Тактика, технологія	Лекція, семінарське заняття	1.Консультативно-діагностичний супровід дітей з особливими освітніми потребами в діяльності психолого-медико-педагогічних консультацій : посіб. / Жук Т. В., Ілляшенко Т. Д., Луценко І. В. та ін. ; за ред. А. Г. Обухівської. – К. : УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2016.	- здійснити опис методик вивчення розумового розвитку дітей молодшого дошкільного віку; - Розробити стимульний матеріал до методик за вибором та описати хід роботи:	10 б	3 тиждень навчання

<p>проведення та аналіз результатів обстеження.</p> <p>3. Вимоги до складання висновку.</p> <p>4. Психологічний діагноз, прогноз та рекомендації щодо розвитку та корекції.</p>		<p>247 с.</p> <p>2. Луценко І. В. Психологічний супровід дитини з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного навчання // Практичний психолог: Школа. 2013. № 10. С. 4-15.</p> <p>3. Колупаєва А. А. Педагогічні основи інтегрування школярів з особливостями психофізичного розвитку у загальноосвітні навчальні заклади: Монографія. К.: Педагогічна думка, 2007. 458 с.</p>	<p>- панель-вкладка (типу дошки Сегена), Гра «Поштова скринька», Складання малюнка із частин, Повна ідентифікація предметних малюнків, Робоча назва «Садиба», ідентифікація тварин, Знайди пару «Взуття», Робоча назва «Фізкультурники», Робоча назва «Блюда і фрукти», Класифікація геометричних фігур за зразками-еталонами, «Яблучка». Класифікація однорідних зображень, Класифікація множини предметів за розміром «Посуд», Завдання на дослідження здатності дітей спиратися в практичній діяльності на 2 ознаки. Робоча назва «Палатка»</p>		
<p>Тема 4. Активні форми роботи психолога з учасниками процесу інклюзивного навчання</p> <p>1. Психолого-педагогічне вивчення відхилень в інтелектуальному розвитку дітей молодшого дошкільного віку</p> <p>2. Вимоги до добору завдань методики.</p> <p>3. Інтерпретація особливостей виконання діагностичних</p>	<p>Лекція, семінарське заняття</p>	<p>1. Алгоритм діяльності психолога в умовах інклюзивної освіти// режим доступу: http://www.rozdolne-zosh.edu.kherson.ua/inklyuziya/algoritm_diyalnosti_praktichnogo_psihologa_i_sotsialnogo_pedagoga_v_umovah_inklyuzivno_i_osviti_vklyuchaye/</p> <p>2. Колупаєва А. А. Педагогічні основи інтегрування школярів з особливостями психофізичного розвитку у</p>	<p>Розробити орієнтовний алгоритм діяльності психолога в умовах інклюзивної освіти</p>	<p>10б за індивідуальну роботу</p>	<p>6 тиждень навчання</p> <p>8 тиждень</p>

<p>завдань дітьми з різним станом інтелектуального розвитку та результатами порівняльного аналізу.</p>		<p>загальноосвітні навчальні заклади: Монографія. К.: Педагогічна думка, 2007. 458 с.</p> <p>3. Інклюзивне навчання: організаційне, змістове та методичне забезпечення: навчально-методичний посібник / за заг. ред. С. П. Миронової. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2015. 236 с.</p> <p>4. Луценко І. В. Психологічний супровід дитини з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного навчання // Практичний психолог: Школа. 2013. № 10. С. 4-15.</p>			
<p>Тема 5. Корекційно-розвивальна робота з дітьми з аномальним розвитком.</p> <p>1. Основні напрямки сучасної корекційно-розвивальної роботи.</p> <p>2. Корекційні програми, які базуються на нейропсихологічному підході.</p> <p>3. Корекційні програми, орієнтовані на формування базових складових психічного розвитку (довільності психічної активності та просторових уявлень).</p> <p>4. Система розвивально-корекційної роботи, заснована на рівневому підході до афективної регуляції поведінки та свідомості</p>	<p>Лекція, семінарське заняття</p>	<p>1. Інклюзивне навчання: організаційне, змістове та методичне забезпечення: навчально-методичний посібник / за заг. ред. С. П. Миронової. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2015. 236 с.</p> <p>2. Колупаєва А. А. Педагогічні основи інтегрування школярів з особливостями психофізичного розвитку у загальноосвітні навчальні заклади: Монографія. К.: Педагогічна думка, 2007. 458 с.</p> <p>3. Консультативно-діагностичний супровід дітей з особливими освітніми потребами в діяльності психолого-медико-педагогічних консультацій : [Електронні дані] / авт. кол.: Т. В. Жук, Т. Д. Ілляшенко, І. В. Луценко та ін. // За ред. А. Г. Обухівської. – К. : УНМЦ практичної психології і соціальної</p>	<p>-опрацювати зразки корекційно-розвивальних програм;</p> <p>- скласти орієнтовну корекційну програму для дитини з особливими потребами з використанням ресурсу: http://cmsps-inclus.kr.sch.in.ua/navchaljno-metodichne_zabezpechennya/korekcijni_programi/</p>	<p>10б</p>	<p>7 тижень навчання</p>

		роботи, 2016. 247 с.			
<p>Тема 6. Психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами в загальноосвітніх навчальних закладах.</p> <p>1. Система комплексної корекційно-розвивальної допомоги дітям з особливими потребами в умовах інклюзії.</p> <p>2. Особливості супроводу навчання та розвитку дітей з особливими освітніми потребами у загальноосвітньому закладі.</p>	Лекція, семінарське заняття	<p>1. Методические рекомендации для классных руководителей по формированию толерантного отношения общества к детям с ограниченными возможностями здоровья [Электронный ресурс] / Анапа, 2013. http://anapabschool.narod.ru/cdo/mk_mru.docx</p> <p>2. Науково-методичні засади діяльності психологічної служби: навчально-методичний посібник / в 2 т. / Т.1 // За ред. В. Г. Панка, І. І. Цушка. К.: Ніка-Центр, 2005. 328 с.</p> <p>3. Немая Я. Гендерний інтерактивний театр: навч. посіб. // Школа рівних можливостей. К., 2007. 176 с.</p> <p>4. Обухівська А. Психологу про дітей з особливими потребами у загальноосвітній школі. К., 2012. 128 с.</p>	опрацювати та законспектувати завдання для психолого-педагогічного вивчення підлітків користуючись Додатком до листа Департаменту освіти і науки 21.08.2019№ 08-13/3899 Методичні рекомендації «Психологічний супровід дітей з особливими освітніми потребами в умовах закладу освіти» www.soippo.edu.ua ›	10б за індивідуальну роботу	8 тижень
<p>Тема 7. Психолого-педагогічне вивчення підлітків з аномальним розвитком.</p> <p>1. Аналіз і оцінка виконання діагностичних завдань підлітками з різним інтелектуальним розвитком.</p> <p>2. Психолого-педагогічний супровід студентів з особливими освітніми потребами у вищих навчальних закладах</p>	Лекція, семінарське заняття	<p>1 Консультативно-діагностичний супровід дітей з особливими освітніми потребами в діяльності психолого-медико-педагогічних консультацій : посіб. / Жук Т. В., Ілляшенко Т. Д., Луценко І. В. та ін. ; за ред. А. Г. Обухівської. К. : УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2016. – 247 с.</p> <p>https://lib.iitta.gov.ua/705428/1/%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D1%81_%D0%B4%D1%96%D0%B0%D0%B3%D0%BD%D0%BE%D1%81_%D1%81%D1%83%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B2%D1%96%D0%B4.pdf</p> <p>2. Дороничева А. С. Формирование толерантного отношения к людям с</p>	- законспектувати основні положення стосовно аналізу та оцінки виконання діагностичних завдань підлітками з різним інтелектуальним розвитком, користуючись джерелом [1]	5б	9 тижень

		ограниченными возможностями здоровья в социуме [Электрон. ресурс] // Студенческий научный форум 2013 : матер. V Между- нар. студенческой электрон. научная конференции (15 февр. - 31 марта 2013 г.). Режим доступа http://www.scienceforum.ru/2013/77/4492 .			
<p>Тема 8. Крок дитини до входження в соціум</p> <p>1. Проблеми родинного виховання дітей з особливими потребами.</p> <p>2.Сім'я та її роль в соціалізації дитини з особливими потребами.</p>	Семінарське заняття	<p>1. Колупаєва, А. А., Савчук Л.О. Діти з особливими потребами та організація їх навчання: наук.метод.пос. К., 2011.192 с.</p> <p>2. Швед М. Основи інклюзивної освіти. Львів:УКУ, 2015. 360 с.</p> <p>3. Немая Я. Гендерний інтерактивний театр: навч. посіб. // Школа рівних можливостей. К., 2007. 176 с.</p> <p>4. Обухівська А. Психологу про дітей з особливими потребами у загальноосвітній школі. К., 2012. 128 с</p>	- розробити та провести тренінгове заняття для дітей від 5 до 15 років з порушеннями психофізичного розвитку	10 б	10 тиждень

6. Система оцінювання курсу

Загальна система оцінювання курсу	<p>Усні та письмові відповіді – 20 балів</p> <p>Самостійна робота – 20 балів</p> <p>Контрольна робота – 10 балів</p> <p>Залік – 50 балів</p> <p>Із максимальних 100 балів загального оцінювання предмету, які може набрати студент у ході засвоєння дисципліни максимум 50 балі</p> <ul style="list-style-type: none"> - опитування на семінарських заняттях (максимум 5 б); - підготовка і презентація реферату (максимум 10б); - індивідуальна робота (максимум 10 б); - конспект першоджерел з презентацією (максимум 10 б); - контрольна робота(максимум 5 балів); - термінологічний словник(тестове завдання)-(максимум 10б) <p>інші 50 балів – це залікова творча робота</p> <p>Підсумковий контроль – залік</p> <p>Сумарна кількість – 100 балів.</p> <p>Критерії оцінювання знань студентів:</p>
-----------------------------------	---

	<p>В основу системи оцінювання знань студентів із навчальної дисципліни «Діяльність психолога в системі інклюзивної освіти» закладені наступні критерії:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) повнота знань – вичерпна достатність у відтворенні інформації щодо змісту навчальної дисципліни; 2) адекватність знань – їх правильність, відповідність теоретико-методологічним основам предмета; 3) усвідомленість (осмисленість) знань – розуміння смислу інформації по навчальній дисципліні та вміння його вербалізувати; 4) вміння творчо мислити, давати своє бачення і розуміння поставлених завдань («побічний продукт» діяльності) <p>Виходячи з цього, оцінка «відмінно» ставиться за наявність у студента вичерпних і правильних знань щодо головних проблем навчальної дисципліни, розгляду яких були присвячені лекційні та семінарські заняття. При цьому знання повинні бути осмисленими, що проявляється у повноті та адекватності їх пояснення. Вміння підходити до рішення завдання не тільки у форматі репродукції, але й творчого мислення.</p> <p>Оцінка «добре» ставиться за наявність у студента знань щодо більшості тем, які передбачені навчальною програмою. При цьому знання характеризуються адекватністю, але є частково усвідомленими (студент за формою відповідає правильно, а пояснити смисл може не завжди).</p> <p>Оцінка «задовільно» ставиться за наявність у студента фрагментарних знань з дисципліни, які при цьому не завжди точно ним розуміються і не достатньо повно вербалізуються.</p> <p>Оцінка «незадовільно» ставиться за відсутність у студента знань щодо головних проблем навчальної дисципліни, або ж за наявність часткових знань, які він неправильно розуміє і неправильно трактує.</p>
Вимоги до письмової роботи	<p>Студентам необхідно вибрати із запропонованих вид роботи, з яким хоче кожен з них провести, яке потрібно описати(письмова робота) презентувати на парі.</p> <p>Власне виконання індивідуальної роботи покликане розвивати самостійність навчальної діяльності, мисленнєві операції в опрацюванні навчального матеріалу (абстрагування, порівняння, конкретизація, узагальнення, схематизація, аналіз, синтез тощо), розвиває критичне мислення, а також креативність мислення, що особливо виявляється у здатності репрезентувати опрацьований матеріал, а також у здатності його представляти у формі висновку психологічного дослідження.</p>
Семінарські заняття	<ol style="list-style-type: none"> 1. Особливості впровадження інклюзивного навчання в Україні. 2. Типологія аномального розвитку. 3. Основи інтегративної діагностики аномального розвитку. 4. Активні форми роботи практичного психолога з учасниками процесу інклюзивного навчання. 5. Корекційно-розвивальна робота з дітьми з аномальним розвитком. 6. Психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами в загальноосвітніх навчальних закладах. 7. Психолого-педагогічне вивчення підлітків та молоді з аномальним розвитком. 8. Роль сім'ї у входженні дитини в соціум.
Умови допуску до підсумкового	Умови допуску до підсумкового контролю (залік) передбачають виконання студентом навчальної програми курсу з

контролю	обов'язковим виконанням її складових (відвідування занять та підготовка до різних форм їх проведення). Підсумковий контроль у формі заліку здійснюється на основі зарахування всіх виконаних студентами завдань (для цього отримані бали сумуються, а їх кількість не повинна бути меншою, ніж 50 балів).
----------	---

7. Політика курсу

Політика курсу «Діяльність психолога в системі інклюзивної освіти» передбачає Perezдачу усіх невиконаних завдань в силу серйозних запізньєнь на заняття або пропущених пар без поважних причин. Студенти, які слухають дисципліну, зобов'язані відпрацювати заняття/ невиконаний обсяг робіт (написати реферат, представити корекційну програму, міні-тренінг). У випадку невиконання студентами вищеозначених вимог, запозичених робіт, випадків плагіату, виявів академічної недоброчесності (списування) студент буде недопущений до здачі підсумкового контролю (у разі якщо він не відпрацює пропущені заняття і не виконає обов'язкову навчальну програму). Якщо студент не ліквідував заборгованість і не набрав мінімум 50 балів, він буде спрямований на повторне ходження курсу.

8. Рекомендована література

1. Ілляшенко Т. Д. Інтеграція дітей з особливими освітніми потребами у загальноосвітньому навчальному/ Психолог. 2009. № 10. С. 14-18.
2. Інклюзивне навчання: організаційне, змістове та методичне забезпечення: навчально-методичний посібник / за заг. ред. С. П. Миронової. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2015. 236 с.
3. Карпа М. І. Особливості групової психокорекційної роботи з сиблінгами неповносправних дітей // Теоретичні і практичні аспекти дитячої та юнацької психотерапії : матеріали регіональної науково-практичної конференції. Львів, 2005. С. 16-18.
4. Колупасва А. А., Савчук Л.О. Діти з особливими потребами та організація їх навчання. К., 2011.192с.
5. Консультативно-діагностичний супровід дітей з особливими освітніми потребами в діяльності психолого-медико-педагогічних консультацій : [Електронні дані] / авт. кол.: Т. В. Жук, Т. Д. Ілляшенко, І. В. Луценко та ін. // За ред. А. Г. Обухівської. К. : УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2016. 247 с.
6. Концепція розвитку інклюзивної освіти [Електронний ресурс] : наказ Міністерства освіти і науки України від 01.10.2010 № 912 // Міністерство освіти і науки України : [сайт]. Текст. дані. Київ, 2017. Режим доступу : [http:// ru.osvita.ua/legislation/Ser_osv/9189](http://ru.osvita.ua/legislation/Ser_osv/9189).
7. Луценко І. В. Психологічний супровід дитини з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного навчання // Практичний психолог: Школа. 2013. № 10. С. 4-15.
8. Методические рекомендации для классных руководителей по формированию толерантного отношения общества к детям с ограниченными возможностями здоровья [Электронный ресурс] / Анапа, 2013. Режим доступа: [http:// anapabschool.narod.ru/cdo/mk_mru.docx](http://anapabschool.narod.ru/cdo/mk_mru.docx)
9. Матейко Н.М. Діяльність психолога в системі інклюзивної освіти//Актуальні питання, проблеми та перспективи розвитку гуманітарного знання у сучасному інформаційному просторі: національний та інтернаціональний аспекти: зб. наукових праць (за матеріалами XIV Міжнародної наук.- практ. конф. від 30-31 травня 2017 року) Україна- Сербія – Азербайжан – Польща – Канада. – Монреаль: СРМ «ASF», 2017. – С.123-125
10. Матейко Н.М. Професійна компетентність психолога в контексті інклюзивної освіти//Стан та перспективи розвитку педагогіки та психології в Україні та світі: мат. міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 6-7 вересня 2019 року). Київ, 2019. Ч.2. с.88-91
11. Науково-методичні засади діяльності психологічної служби: навчально-методичний посібник / в 2 т. / Т.1 // За ред. В. Г. Панка, І. І. Цушка. К.: Ніка-Центр, 2005. 328 с.
12. Немая Я. Гендерний інтерактивний театр: навч. посіб.. // Школа рівних можливостей. К., 2007. 176 с.
13. Обухівська А. Психологу про дітей з особливими потребами у загальноосвітній школі. К., 2012. 128 с.
14. Організація навчально-виховного процесу в умовах інклюзивного навчання [Електрон.ресурс] : Лист Міністерства освіти і науки, молоді та спорту

України № 1/9-384 від 18.05.2012 // Міністерство освіти і науки України : [сайт]. Текст. дані. Київ, 2017. Режим доступу : old.mon.gov.ua/ua/aboutministry/normative/1287